

**ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА АРХЕОЛОГИЈУ**

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА**

На редовној седници Наставно-научног већа Филозофског факултета у Београду, одржаној 18. јуна 2012. године, изабрани смо у комисију за оцену магистарске тезе Славице Арсенијевић под насловом: *Појасне копче из млађег гвозденог доба на тлу западног и централног Балкана*

На основу увида у приложена документа и завршну верзију рада, Комисија подноси Наставно-научном већу следећи

РЕФЕРАТ

Основни подаци о кандидату

Славица Арсенијевић рођена је 1961 године у Београду. Дипломирала је 1990. године на Филозофском факултету у Београду (Група за археологију) са просечном оценом 9,28 и 10 на дипломском испиту. Запослила се 2003. године као кустос у Музеју Републике Српске у Бањалуци и тренутно ради у истој установи у звању виши кустос, задужена за археолошку збирку из металних доба. У досадашњем раду посебно је показала интересовање за проучавање материјалне културе старобалканских племена на простору западног и централног Балкана. У часопису Балканолошког института САНУ *Balkanica* за 1998. годину, објавила је запажену студију о астрагалоидним појасевима из старијег и млађег гвозденог доба на тлу централног Балкана. Већина новијих радова С. Арсенијевић посвећена је њеној музејској делатности. Детаљно је обрадила праисторијски накит из Археолошке збирке Музеја Републике Српске у Бања Луци. Издвојили би и њену студију о праисторијским градинама на подручју Гламочког поља, која је део монографије из 2008. Године, под називом *Гламоч кроз векове*.

Основни подаци о магистарском раду

Магистарски рад Славице Арсенијевић под називом *Појасне копче из млађег гвозденог доба на тлу централног и западног Балкана* састоји се од 258 густо куцаних страна основног текста, укључујући велики број подножних напомена и 27 страна библиографије. Илустративни део рада састоји се од 20 табли са цртежима археолошког материјала, 9 карата, 17 табела и пописом археолошких налазишта.

Предмет и циљ магистарског рада

Предмет истраживања у магистарском раду односи се на металне, претежно бронзане копче које најчешће чине завршне делове појаса од коже или текстила из предримског доба. Појасне копче из млађег гвозденог доба на простору западног и централног Балканасе посматрају се најчешће као делови појасних гарнитура каричастог и ланчаног типа, који су подједнако красили женску и мушку ношњу. Као саставни делови појасних гарнитура убрајају се и бројни ланчasti привесци, који се завршавају најразличитијим геометријским или ређе стилизованим фигуралним представама.

Циљ истраживачког рада била је израда основне типологије појасних копчи које потичу из времена непосредно пре доласка Келта на Балкан па све до формирања римских провинција на простору јужне Паноније, западног и централног Балкана.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Основна хипотеза која се провлачи кроз цео магистарски рад заснива се на идеји да се током три последња века старе ере на простору јужне Паноније и северних делова западног и централног Балкана скоро подједнако користе аутохтони облици појасних гарнитура и латенских облици овог накита, који су својствени новопридошлој келтској популацији. На основу детаљне типолошке анализе појасних копча из старијег и млађег гвозденог доба ипак се јасно се уочавају нове, латенске форме ове врсте накита, које доминирају у већим келтским центрима.

Кратак опис садржаја магистарског рада

Магистарски рад Славице Арсенијевић састоји се од осам поглавља неједнаке дужине, кратког увода и обимног закључка. У кратком, уводном делу рада (страна 6-12) говори се о историјату истраживања појасних копчи у накиту старијег и млађег гвозденог доба на простору западног и централног Балкана. На самом почетку се указује на велику дисперзију археолошке грађе за овако конципирану магистарску тезу и њен значај за однос палеобалканских народа који су дошли у додир или отворени сукоб са келтским популацијама.

Поглавље 1 (страна 12-43) посвећено је анализи металних копчи из бронзаног и старијег гвозденог доба. Посебно су датаљно обрађене појасне копче из развијене и финалне фазе старијег гвозденог доба на простору гласиначке културе и северне Босне. Поред бројних варијанти појасних копча округлог облика, које су рађене од бронзе у техници ливења, халштатски период на простору јужно од Саве и Дунава одликују и раскошни облици појасних гарнитура од сребрног, ређе златног лима, а при крају старијег гвозденог доба израђују се и појасне копче од гвожђа.

Поглавље 2 (страна 44-59) посвећен је развоју астрагалних појасева, који се састоје од великог броја тзв. „астрагалоидних штацића“ ливених у бронзи једностаних копчи

рађених на пробој. Кандидаткиња је издвојила неколико основних типова и варијанти астрагалоидних појасева, који трају од краја 6. века пре н.е. па све до краја латена. Посебно нам се чини значајним да су уочене типолошке разлике између астрагалоидних појаса код Аутаријата и јужнопанонских племена и оних које су прихватили и израђују келтски мајстори на простору Скордиска. У овом, као и следећим поглављима који су посвећени водећим типовима појасних копчи из млађег гвозденог доба, каталогски су обрађени сви појединачни налази ове врсте накита и на крају поглавља се дају врло корисна закључна разматрања.

Поглавље 3 (страна 59-90) посвећено је појасним копчама типа Ламинци (локалитет у северној Босни, са више овоидних појасних копчи, откривених крајем 19. века) које су највише заступљене у каснолатенским налазиштима на територији Скордиска. У типологији је издвојена подунавска, посавска и источна, дако-гетска група масивних појасних копчи типа Ламинци, са неколико основних варијанти. Појасне копче ламиначког типа израђене су најчешће на подлози од масивне овалне гвоздне плоче, преко које се поставља тањи бронзани, веома ретко сребрни лим, који се богато украшава у техници искуцавања.

Четврто поглавље (страна 90-105) посвећено је појасним, плочастим копчама из млађег гвозденог доба, претежно са подручја Јапода и Даорса, које су богато украшене у теници искуцавања. Одликују се веома разноврсним фигуралним представама и често кулtnим, симболичним приказима и различитим иконографским представама из света духовне културе аутохтоних палеобалканских племена у залеђу источног Јадрана. Нарочито сеу омиљене рељефни изведене или искуцане представе појединих животиња, који се јављају појединачно или у споју са стилизованим флоралним и чисто геметријским мотивима.

У петом, једном од најобимнијих поглавља (страна 105-159) напушта се типолошки приступ истраживања појасних копча и уводи се територијални приступ. У овом поглављу говори се о појасним копчама у ширем контексту материјалне културе келтског племена Скордиска. Нарочито се инсистира на детаљном опису услова налаза појасних копчи и делова металних, ланчастих појасева. Укупно је издвојено девет основних типова, од којих неки са више варијанти латенских металних копчи или комплетних појасева.

Шесто поглавље (страна 159-175) посвећено је појасним копчама на територији културне групе Доња Долина – Сански Мост, која се повезује за јужне Паноне. Издвојено је пет основних типова из латенског доба, који се уско повезују са каснохалштатским налазима на овом делу Посавине.

Седмо поглавље (страна 175-201) посвећено је детаљној анализи појасних копча са територији Јапода (Лика, Кордун и Поуње). Уз детаљан каталогски преглед налаза и налазишта типолошки су разграничени појасне плоче из појединих делова јаподске територије, посебно са налазишта из долине Уне.

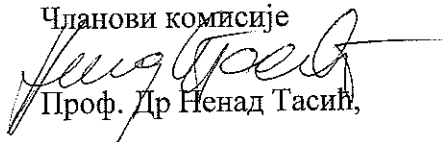
Осмо поглавље је једно од најкраћих (страна 201-207) и посвећено је појасним копчама типа Гостиљ, са подручја палеобалканског племена Лабеата, у близини Скадарског језера.

У закључку (страна 207-230) детаљно се резимирају поставке о могућности разврставања појасних копчи на оне које припадају келтској или аутохтоној популацији млађег гвозденог доба.

Остварени резултати и научни допринос магистарског рада

Магистарски рад Славице Арсенијевић пружа обиље добро типолошки обрађене археолошке грађе из предримског доба на тлу северног Балкана. Из тих разлога сматрамо да су испуњени сви услови да се приступи усменој одбрани магистарског рада под називом ***Појасне копче из млађег гвозденог доба на тлу западног и централног Балкана.***

Чланови комисије

Проф. Др Ненад Тасић,

Др Растко Васић, научни саветник и

Др Милош Јевтић, ментор